Güneş'e Masallar

Kavala Masalları

1. Masal

Gak deyince yem, guk deyince su

Esat Halil Ergelen

KÜNYE

Güneş’e Masallar

Kavala Masalları

1. Masal · Üç kitaplık dizinin ilk kitabı

Gak deyince yem, guk deyince su

Derleyen, yayına hazırlayan ve yayımlayan

Esat Halil Ergelen

Kaynak kişi (masalı anlatan)

Belma Tosun Ünallar

Derleme yeri

Seferihisar

Ücretsiz e-kitap · 7–10 yaş

e-ISBN (PDF): 978-625-00-4944-0

Metnin çocuklara uyarlanması, görsellerin oluşturulması ve sayfa tasarımında yapay zekâ desteğinden yararlanılmıştır.

Beni bu masallarla büyüten kahramanlarım,

birinci kuşak mübadil

Gülsüm ve Halil Ergelen'e...

Önsöz

Çocukluğumda dinlediğim üç masalı yıllar içinde unutmuştum. Bu masalların kaybolup gitmesini istemedim. Yeniden anlatılabilmeleri, çocuklara ulaşabilmeleri için onları kayıt altına almaya karar verdim. Kavala yöresine ait üç masalı sahada derleyerek Güneş'e Masallar dizisini hazırladım.

Kavala Masalları alt başlığını taşıyan bu üç kitaplık dizinin ilk kitabı, Gak deyince yem, guk deyince su. Bu masalı Seferihisar'da Belma Tosun Ünallar'dan derledim. Belleğinde taşıdığı anlatıyı benimle paylaşarak bu çalışmaya kaynaklık ettiği için kendisine teşekkür ediyorum.

Bu kitapta, Kavala'nın Naipli köyünde yaşayan bir ailenin ve Çal Dağı'nın düzlüğündeki tütün tarlasının içinden açılan masal yolunu izleyeceksiniz. Bir zamanlar benim çocukluğuma ulaşan bu anlatının, şimdi başka çocukların hayal dünyasında yaşamaya devam etmesini diliyorum.

Bu çalışma, Lozan Mübadilleri Vakfının yarattığı bilinç sayesinde ortaya çıktı. Geçmişten bize kalan anlatıları korumanın önemini bu bilinçle yeniden düşündüm. Kitabı ücretsiz bir e-kitap olarak yayımlıyorum. Sizleri de Vakfın yaşamasına ve çalışmalarını sürdürmesine destek olmaya davet ediyorum. Bu sayfalardan aldığınız mutluluğu, imkânlarınız ölçüsünde Vakfa yapacağınız bir bağışla başka çalışmalara taşıyabilirsiniz.

Mübadil ailelerin belleğinde daha pek çok masalın yaşadığına inanıyorum. Siz de böyle bir masalı hatırlıyor ve yayımlanmasını istiyorsanız, anlatınızı esatergelen@gmail.com adresine gönderebilirsiniz. Birlikte, unutulmaya yüz tutan başka masalları da çocuklarla buluşturabiliriz.

Esat Halil Ergelen

KAVALA MASALLARI · 1. MASAL

Naipli’de bir sır

Evvel zaman içinde, Kavala’nın Naipli köyünde üç kardeş ve anneleri yaşarmış. Çal Dağı’nın düzlüğündeki tarlalarında tütün yetiştirir, emeklerinin karşılığıyla geçinirlermiş.

Ama günlerdir tuhaf bir şey oluyormuş: Tarladaki yapraklar her sabah biraz daha azalıyormuş! “Dün burada daha çok tütün vardı,” demiş anneleri. “Kim topluyor bunları?”

Üç kardeş aralarında konuşmuş. “Bu gece tarlayı bekleyelim,” demiş büyük ağabey. “Bakalım bu işin sırrı neymiş!”

KAVALA MASALLARI · 1. MASAL

Gece nöbeti

İlk gece büyük ağabey nöbet tutmuş, ama sabaha karşı uyuyakalmış. Ertesi gece ortanca ağabey de uykuya yenilmiş. Üçüncü gece sıra küçük kardeşe gelmiş.

Ay ışığı tarlaya yayılırken delikanlı gözünü eski kuyudan ayırmamış. Birden kuyudan bir hışırtı yükselmiş. Hışır… Hışır…

Nefesini tutup beklemiş. Kuyunun içinden kocaman bir dev çıkmış! Dev, tütün yapraklarını birer birer topluyormuş.

“Demek ürünlerimizi sen götürüyorsun!” diye fısıldamış küçük kardeş.

KAVALA MASALLARI · 1. MASAL

Kuyunun başında

Küçük kardeş ağabeylerine seslenmiş. Onlar yetişene kadar dev yaprakları kucaklayıp kuyuya dönmüş bile.

Ertesi sabah üç kardeş uzun bir ip getirmiş. Önce büyük ağabey aşağı inmeyi denemiş. Karanlık koyulaşınca korkmuş. “Yandım!” diye seslenmiş; hemen yukarı çekmişler.

Ortanca ağabey de daha fazla ilerleyememiş. Sonunda küçük kardeş ipi beline bağlamış. Kuyunun ağzına son bir kez bakıp derin bir nefes almış.

Bir tek hamle

“Ben ‘Yandım!’ dedikçe beni aşağı indirin,” demiş delikanlı. “Korksam da yolun sonunu görmek istiyorum.”

İp uzamış, gün ışığı küçücük bir noktaya dönmüş. Kuyunun dibinde dev uyuyormuş. Delikanlı yaklaşınca dev uyanıp önünü kesmiş. Küçük kardeş kılıcını çekmiş ve onu tek hamlede alt etmiş.

“Bir daha vur!” diye gürlemiş dev.

“Ben anamdan bir kere doğdum, bir daha vuramam!” demiş delikanlı. Devin gücü tükenmiş; artık yolu kapatamıyormuş.

KAVALA MASALLARI · 1. MASAL

Kuyudaki iki kız

Mağaranın içinden ince bir ses duyulmuş. Dev, iki genç kızı burada tutsak tutuyormuş. Delikanlı onları görünce hemen yanlarına gitmiş.

“Korkmayın,” demiş. “Yukarıda ağabeylerim var. Önce sizi çıkaracağız.”

Kızlar birbirlerine bakmış. Bunca zaman sonra gün ışığını yeniden göreceklermiş! Küçük kardeş ipi sağlamca bağlamış ve yukarı seslenmiş.

Ama kuyunun başındaki iki ağabeyin aklından iyi şeyler geçmiyormuş.

KAVALA MASALLARI · 1. MASAL

İki saç teli

Ağabeyler kızları yukarı çıkarıp kardeşlerini kuyuda bırakmaya karar vermiş. Konuşmaları kuyuda yankılanınca kızlar planı anlamış ve delikanlıyı uyarmış.

İçlerinden daha genç olanı ona iki saç teli uzatmış. “Bunları birbirine sürt. Bir beyaz, bir siyah koç gelecek. Beyaz koç seni yukarı götürür. Siyah koçsa yerin yedi kat altına iner. Sakın karıştırma!”

Önce kızlar yukarı çekilmiş. Ardından ip yeniden sarkıtılmamış. Delikanlı seslenmiş, beklemiş… Kuyunun ağzı sessiz kalmış.

KAVALA MASALLARI · 1. MASAL

Sihirli koçlar

Delikanlı avucundaki saç tellerini hatırlamış. İkisini birbirine sürttüğü anda mağara ışıldamış. Taşların arasından iki koç çıkmış: biri kar gibi beyaz, öteki gece gibi siyahmış.

Küçük kardeş beyaz koça uzanmış. Tam sırtına atlayacakken siyah koç önüne geçivermiş!

Bir anda kendini onun sırtında bulmuş. Koç hızla karanlığa dalmış. Delikanlı sıkıca tutunmuş; mağaralar, taş kemerler, ışıklı yollar birbiri ardına geride kalmış.

KAVALA MASALLARI · 1. MASAL

Yedi kat aşağıda

Siyah koç durduğunda bambaşka bir ülkeye varmışlar. Yukarıda gökyüzü yerine kocaman bir mağara tavanı uzanıyormuş. Uzaklarda bir şehrin pencereleri parlıyormuş.

Delikanlının boğazı kurumuş. Yolda gördüğü yaşlı bir adama seslenmiş. Adam ancak üçüncü seslenişte başını kaldırmış.

“Amca, biraz suyun var mı?”

Adam küçük bir tas uzatmış. Su tuzluymuş ama delikanlı yine de teşekkür etmiş. “Burada su bulmak neden bu kadar zor?” diye sormuş.

Susuz ülke

Yaşlı adam içini çekmiş. “Kaynağımızın başında bir dev var. Her gün birimizi ona göndermemizi istiyor. Yoksa suyu bırakmıyor. İnsanlar korku içinde.”

“Peki bugün kim gidecek?” diye sormuş delikanlı.

“Padişahın kızı…”

Küçük kardeş boş çeşmeye bakmış. Bir ülkenin suyu, tek bir devin elinde olamazmış ya! Yaşlı adamın gösterdiği yoldan kaynağa doğru yürümüş.

Paylaşılan ekmek

Yolda, elinde ekmek ve bir testi su taşıyan genç bir kızla karşılaşmış. Kız, padişahın kızıymış. Bugün devin karşısına o çıkacakmış.

Delikanlı biraz su istemiş. Kız hem suyunu hem ekmeğini onunla paylaşmış. Oturup konuşmuşlar.

“Seni burada yalnız bırakmam,” demiş küçük kardeş. “Dev geldiğinde şu kayanın arkasına geç. Seni görebileceğim bir yerde kal.”

Kız başını sallamış. Az önceki korkusunun yanına küçücük bir umut yerleşmiş.

KAVALA MASALLARI · 1. MASAL

Kaynağın bekçisi

Derken yer sarsılmış. Dev, ağır adımlarla kaynağın önüne gelmiş. Padişahın kızı kayanın arkasına geçerken delikanlı onun karşısına dikilmiş.

Dev yolu kapatmaya çalışmış. Küçük kardeş çevik davranmış; kılıcının tek hamlesiyle onu alt etmiş.

“Bir daha vur!” diye bağırmış dev.

Delikanlı aynı cevabı vermiş: “Ben anamdan bir kere doğdum, ikinciyi vurmam!”

Yenilen devin gücü kalmamış. Artık kimseyi sudan uzak tutamıyormuş.

Suyun sesi

Kaynağın önündeki engel kalkmış. Su taşların arasından şırıl şırıl akmaya başlamış. Önce ince bir yol bulmuş, sonra kanallara dolmuş.

Padişahın kızı ellerini suya uzatmış. “Bütün şehir yeniden su içebilecek!” demiş sevinçle.

Saraya koşup olanları babasına anlatmış. Padişah, kızını ve ülkesini kurtaran delikanlıyı tanımak istiyormuş. Haber salmış: Şehrin gençleri sarayda toplanacakmış.

Küçük kardeşse bir an için akan suyu dinlemiş. Aklında hâlâ yeryüzündeki evi varmış.

Saraydaki buluşma

Sarayın avlusuna gençler birer birer gelmiş. Padişahın kızı kalabalığın arasına bakmış. Küçük kardeşi görür görmez onu göstermiş.

“Bizi kurtaran delikanlı işte bu!”

Padişah onu yanına çağırmış. Teşekkür etmiş, sonra sormuş: “Dile benden ne dilersen. Kızım da isterse sizi evlendirebilirim.”

Delikanlı saygıyla eğilmiş. Altınlarla dolu sandıklara da sarayın yüksek kemerlerine de uzun uzun bakmamış. Onun dileği bambaşkaymış.

Tek dilek

“Padişahım,” demiş, “kızınızı kardeşim gibi gördüm. Benim tek dileğim yeryüzüne çıkmak. Annem beni bekliyordur.”

Padişah, bu yolları bilen yaşlı bir hocayı çağırmış. Hoca delikanlıyı dinlemiş; bildiği geçitleri bir bir düşünmüş. Ama artık çok yaşlıymış. Böyle bir yolculukta ona yardım edemeyecekmiş.

Küçük kardeş saraydan ayrılmış. Düşüne düşüne yürürken kocaman bir ağacın gölgesine varmış. Yorgunluktan gözleri kapanmış.

KAVALA MASALLARI · 1. MASAL

Ağaçtaki yuva

Bir süre sonra telaşlı ciklemelerle uyanmış. Başını kaldırınca dalların arasında bir yuva görmüş. Üç yavru kuş kanatlarını çırpıyormuş.

Ağacın gövdesine dolanan bir yılan yuvaya yaklaşıyormuş! Delikanlı hemen uzun bir dal bulmuş. Yavrulara dokunmadan yılanın yolunu kesmiş.

Dalın hareketinden ürken yılan ağaçtan inip çalıların arasına uzaklaşmış. Küçük kardeş, yavruların sakinleşmesini beklemiş. Sonra yeniden ağacın dibine oturmuş.

KAVALA MASALLARI · 1. MASAL

Anne kuş

Gökyüzünü andıran mağara tavanında büyük bir gölge belirmiş. Yavruların annesi dönüyormuş. Kanatları kocaman, tüyleri gece mavisi ve altın rengindeymiş.

Yuvanın altında bir yabancı görünce korkmuş. Pençesindeki taşı bırakacakken yavrular bir ağızdan seslenmiş:

“Dur anne! Bizi o kurtardı!”

Kuş taşı yana koymuş, delikanlının önüne konmuş. Yavrularını dinledikten sonra yumuşak bir sesle konuşmuş: “Bize iyilik ettin. Şimdi söyle, senin için ne yapabilirim?”

Kırk okka hazırlık

“Beni yeryüzüne çıkarabilir misin?” diye sormuş delikanlı. Anne kuş kanatlarını açıp yukarıdaki karanlığa bakmış.

“Çıkarırım. Ama yol uzun. Kırk okka et, kırk okka su hazırla. Gak deyince yem, guk deyince su ver. Benim yemim et olacak.”

Delikanlı saraya dönmüş. Padişah, eve dönüş yolunu bulduğunu duyunca sevinmiş. Etler bohçalara, sular sağlam tulumlara doldurulmuş. Delikanlı kendisine de yol için bir parça et ayırmış.

Okka: Eskiden kullanılan bir ağırlık ölçüsü.

Kanatların üzerinde

Hazırlıklar bitince padişahın kızı delikanlıya iyi yolculuklar dilemiş. “Seni unutmayacağız,” demiş. Küçük kardeş de onunla ve şehir halkıyla vedalaşmış.

Anne kuş, yiyeceklerle suyun sağlam bağlandığından emin olmuş. Sonra eğilip delikanlıyı sırtına almış.

“Hazır mısın?” “Hazırım!”

Kocaman kanatlar açılmış. Bir kez, iki kez çırpılmış… Ağaç küçülmüş, şehir uzaklaşmış. Delikanlı sımsıkı tutunurken yeryüzüne doğru yolculuk başlamış.

Gak! Guk!

Kuş, yerin katları arasında yükselmiş. Taş sütunların yanından, ışıldayan mağaraların içinden geçmişler.

“Gak!” demiş kuş. Delikanlı hemen et uzatmış.

“Guk!” demiş kuş. Bu kez su vermiş.

Böyle böyle yollar aşmışlar. Her kanat çırpışında yeryüzüne biraz daha yaklaşmışlar. En sonunda çok yukarıda incecik bir aydınlık görünmüş. Delikanlı sevinçle doğrulmuş. Ama tam o sırada kuş yeniden seslenmiş:

“Gak!”

Son lokma

Delikanlı bohçaya uzanmış. Et bitmiş! Bir ötekine bakmış; o da boşmuş. Aydınlık yakınmış ama yol henüz bitmemiş.

Küçük kardeş kendi azığını hatırlamış. Kendisi için ayırdığı son et parçasını çıkarıp kuşa uzatmış. “Ben beklerim,” diye fısıldamış. “Sen bizi yukarı çıkar yeter.”

Anne kuş onun aç kalmasına razı olmamış. Lokmayı yemeden dilinin altında saklamış. Güçlü kanatlarını bir kez daha çırpmış. Aydınlık büyümüş, büyümüş… Sonunda güneş yüzlerine vurmuş!

Yeniden yeryüzünde

Kuş onları güvenle yere indirmiş. Sakladığı lokmayı delikanlıya geri vermiş. “Şimdi sen de güç topla,” demiş.

Küçük kardeş teşekkür etmiş. Bir süre dinlendikten sonra köyünün yolunu tutmuş. Bildiği tepeleri, ağaçları, evlerin kırmızı çatılarını görünce adımlarını hızlandırmış.

Annesi ona sarılmış. Kuyudan kurtardığı iki genç kız da sevinçle yanına gelmiş. Delikanlının ağabeyleriyle evlenmeyi kabul etmemişler; onun geri döneceği umudunu hiç yitirmemişler.

Gerçek ortaya çıkıyor

Küçük kardeş başından geçenleri anlatmış. Ağabeylerinin onu kuyuda nasıl bıraktığını, siyah koçu, susuz ülkeyi ve kocaman kuşu bir bir söylemiş.

Sonra hep birlikte kadıya gitmişler. Kadı, köyde adaletin sağlanmasından sorumluymuş. Önce delikanlıyı dinlemiş. İki genç kız da kuyuda yaşananları doğrulamış.

Kadı ağabeylere de söz vermiş. Gerçek artık saklanamıyormuş. Küçük kardeş, uzun zamandır içinde taşıdığı yükün hafiflediğini hissetmiş.

Yeni bir başlangıç

Kadı, iki ağabeyi yaptıkları kötülük yüzünden zindana göndermiş. Küçük kardeş, adaletin yerini bulduğunu görmüş.

Delikanlı, kuyuda kendisine iki saç teli veren genç kızla yeniden konuşmuş. Zamanla birbirlerini daha iyi tanımış, birbirlerini sevdiklerini anlamışlar. İkisi de evlenmek istiyormuş.

Derken düğün hazırlıkları başlamış. Komşular yardıma gelmiş, sofralar kurulmuş. Annesi, oğlunun eve dönmesinin sevincini her işine katmış.

Bir masalın sonu

Düğün günü köy şenlenmiş. Çocuklar koşmuş, büyükler oyunlar oynamış. Delikanlıyla sevdiği kız el ele, sevdiklerinin arasına katılmışlar.

Naipli'deki günler yeniden düzene girmiş. Küçük kardeş kimi zaman gökyüzüne bakıp uzaklarda bir çift büyük kanat ararmış. Bir kuş sesi duysa gülümsermiş:

"Gak mı dedin, guk mu?"

O günleri hiç unutmamışlar. Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine…

LOZAN MÜBADILLERI VAKFI

Masallar yaşasın, Vakıf yaşasın

Bu kitap, Lozan Mübadilleri Vakfının yarattığı bilinç sayesinde ortaya çıktı. Ücretsiz olarak paylaştığım bu çalışmayı okurken siz de Vakfın yaşamasına ve çalışmalarını sürdürmesine katkıda bulunabilirsiniz.

İmkânlarınız ölçüsünde yapacağınız bir bağış, bu bilincin başka insanlara ulaşmasına destek olabilir. Desteğiniz için teşekkür ederim.

VakıfBank

LOZAN
MÜBADİLLERİ VAKFI

Hesap adı: Lozan Mübadilleri Vakfı

TR27 0001 5001 5800 7260 0110 16

Bağış yapmadan önce alıcı bilgilerini kontrol ediniz.

MASALLARI BIRLIKTE YAŞATALIM

Sizin belleğinizde hangi masal var?

Mübadil ailelere ait bir masalı belleğinizde taşıyor ve yayımlanmasını istiyorsanız, anlatınızı benimle paylaşabilirsiniz.

Büyüklerinizden dinlediğiniz, belki de yalnızca sizin hatırladığınız o masalı, yayımlanmak üzere değerlendirebilmem için aşağıdaki adrese gönderebilirsiniz.

esatergelen@gmail.com

Esat Halil Ergelen

Lozan Mübadilleri Vakfını takip edin

Vakfın çalışmalarından haberdar olmak için Instagram hesabını takip edebilirsiniz.

@lozanmubadillerivakfi

https://www.instagram.com/lozanmubadillerivakfi/